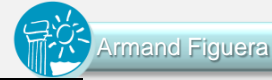

Tema 1. La Restauració: evolució política, social, econòmica i demogràfica (1875-1931)

Armand Figuera

1874

La Restauració Borbònica: el sistema canovista

1898

La Restauració Borbònica: Crisi i Dictadura

1931

Alfons XII

1885

Regència Maria Cristina

1902

Regnat d'Alfons XIII

1923

"Manifest de Sandhurst"
(abans d'arribar al poder)

Pactes del Pardo

El desastre del 98

Crisi del sistema de la Restauració

Dictadura de Primo de Rivera

Antonio Cánovas del Castillo (creador i màxim dirigent del Sistema Polític de la Restauració)

Pèrdues econòmiques i humanes (crisi)
Crisi cultural (**Generació del 98**)
Crisi social
(Regeneracionisme, Joaquín Costa i la Generació del 98)

Manca de líders carismàtics en els partits dinàstics (Maura, Canalejas...) i una **forta inestabilitat política**

Directori Militar (1923-1925)
Directori Civil (1925-1929)

Sistema polític

Bipartidisme (Conservador i Liberal)

Partit Conservador (Cánovas del Castillo)

Amb suport dels moderats, Unió Liberal, Església...
Defensors del: Proteccionisme, catolicisme, sufragi censatari. (Llei electoral restringida.)

Partit Liberal (P.M. Sagasta)

Demòcrates, radicals, progressistes, antics republicans moderats...

Amb suport de funcionaris, militars, professions liberals, comerciants. (*defensors de:* Llei sufragi universal (1890), dret d'associació, abolició de l'esclavitud...)

Amb **alternança pacífica** en el poder (amb la mort d'Alfons XII es fa el **Pacte del Pardo**)

La Constitució de 1876

Flexible (Sufragi segons la llei d'eleccions de cada govern)
Àmplies competències a la monarquia (*sobirania compartida*)
Confessional catòlica (es manté el culte) però tolerant (es permet la *llibertat de consciència*)

Pacificació

La fi de la 3a guerra carlina (1872-1876)

Després de dos anys de campanya militar els carlins són derrotats. Alfons XII proclama una amnistia. Exili de Carles VII. El carlisme es converteix en partit (Els integristes de Nocedal i Vázquez de Mella).

La guerra de Cuba: "La guerra llarga"

-Havia començat el 1868 amb el "**Grito de Yara**" (Carlos Manuel Céspedes, amb els famosos "Viva Cuba libre!")

-Acaba el 1878, amb la **Pau de Zanjón** (Martínez Campos). Derrota dels independentistes i amb promeses d'amnistia i autonomia.

Oligarquia i caciquisme

Mecanisme electoral (sistema de torn i frau electoral)
Governadors civils- cacics- control del vot

Compra de vots/ Coacció / Falsejament del sufragi (amb la **tupinada)**

La guerra de Cuba "La Guerra chica" 1895 - 1898

Insurrecció cubana (**José Martí**) i a Filipines (**José Rizal**)
Repressió espanyola (las trochas i la política de reconcentració, **Valerià Weyler**)

Intervencionisme dels **Estats Units**

Voladura del "**Maine**"
Campanya patriòtica bèl·lica

Derrotes navals de Cavite (Filipines) i Santiago de Cuba **Tractat de París** (1898)

El fracàs de la regeneració (Polavieja) del sistema provoca la crisi de la Restauració

Agreujada per:
-**Nacionalismes** (Català -Lliga- i basc -PNB)
-**Moviment Obrer** (PSOE, UGT, CNT)
-**Guerra del Marroc** (Setmana Tràgica -1909- i Annual -1921-)

Antoni Maura (1907-1909)

Reforma del sistema "**Revolució des de dalt**"
-Reformes econòmiques
-Legislació social favorable classes mitjanes i baixes

José Canalejas

*Destacarà per l'aprovació de les **Mancomunitats** regionals i la "democratització" militar (obligació del servei militar) i altres reformes socials com la "**Ley del candado**" (prohibició noves ordres) i la supressió de l'impost de "consums"*

Forta agitació social i política

1906 Llei de les Jurisdiccions

1907 Solidaritat Catalana

1909 La Setmana Tràgica (Francesc Ferrer Guàrdia)

1917 La gran crisi parlamentària (Assemblea de parlamentaris de Cambó), militar (Juntas de Defensa) i social (la vaga general)

La fallida del sistema 1917-1923

Crisi de postguerra

La revolta de 1919 (la Canadenca)

Desastre d'Annual 1921

Pistolisme (1919-1923, violència de la CNT i la patronal -Sindicat Lliure- assassinats de Salvador Seguí i Francesc Layret)

Provoca el cop d'Estat del general Primo de Rivera

Autoritarisme i repressió

Eliminació del sistema de la Restauració (s'anul·la la constitució de 1876)
Censura i prohibició de partits i sindicats
Poder concentrat en els militars (governadors civils)

Ordre social

Supressió de llibertats individuals
Repressió policial (acaba amb el pistolisme)
Abolició de la Mancomunitat (1925)

Problema Marroc

Ofensiva francoespanyola
Desembarcament d'Alhucemas
Derrota d'Abd-El-Krim
Ocupació del RIF, 1927

Política econòmica intervencionista

Nacionalització, proteccionisme i intervencionisme

-Xarxa de carreteres i ferrocarrils Obres públiques)
-Regadiu, Confederacions hidrogràfiques (electrificació)
-Finançament estatal en sectors no rendibles
-Creació de monopolis (CAMPSA, Telefónica...)

La política social

Supressió dels sindicats anarquistes i radicals (UGT col·labora)
Reformisme social paternalista (descans dominical, assegurança...)
Organització Corporativa Nacional (comitès obrers i patrons)

Oposició i crisi

Món intel·lectual (Miquel de Unamuno, Ortega i Gasset), socialisme i anarquisme (FAI), nacionalismes (Estat Català de Macià), Aliança Republicana...

Pèrdua de confiança entre l'exèrcit

1930

1931

Dimissió del dictador

Dictablanda

Dàmaso Berenguer

Pacte de Sant Sebastià (1930)

Pacte entre l'oposició republicana (Azaña, Lerroux...Comitè Revolucionari, enderrocar la monarquia, eleccions i autonomia)

1874

Creixement i estabilitat durant la Restauració

1898

1920

1931

A Catalunya es dona una època de creixement: **"Febre d'or"** entre 1867-1887
Però a finals del segle: Crisi fil-loxera, pèrdua de Cuba, crisi cerealista...

Fracàs industrial a Espanya excepte: Indústria tèxtil catalana i siderúrgica basca

Però la indústria catalana tenia uns problemes: Dèbil mercat interior, manca de matèries primeres (carbó, cotó...) Això exigia la necessitat de proteccionisme

Però també tenia ... Tradició manufacturera, innovació tecnològica (bergadana) i modernització agrícola

Es desenvolupa una forta indústria tèxtil a través de les **colònies industrials i vapors**

Vapors: Costa, carbó, màquina de vapor
Colònies: Rius Ter i Llobregat, força hidràulica, habitatges i serveis bàsics (espais de producció, de residència, de domini...)

També es desenvolupen altres sectors industrials...
Metal·lúrgica (Bonaplata, Maquinista...) **Química** (adobs...) **tapera, mineria...**

Pèrdua colonial
Va significar la pèrdua de mercats i la repatriació de capitals

Això va exigir **proteccionisme**

1914 - 1919
Primera Guerra Mundial

Prosperitat/ Inflació /Crisi social

Anys vint creixement
Dictadura Primo de Rivera

Es va caracteritzar per

Intervencionisme /Obres públiques
Creació de monopolis (CAMPSA, Telefònica...)

Lent creixement de l'economia... fins 1929

Agricultura 1900-1931
-Gran pes en l'economia del país
-Poca productivitat en general
-En algunes zones (Catalunya, litoral...) Modernització i especialització (oliva)
-Desigual repartiment de la terra (latifundisme a Andalusia i Extremadura)

Modernització industrial
-Substitució del vapor per l'electricitat (empreses com la Canadenca)
-Concentració **indústria pesant** al País Basc (Altos Hornos de Vizcaya, 1902)
-**Diversificació industrial** (paperer, químic, ciment, navilier...)
-**Mineria** (carbó asturià, ferro basc)

Però...**Dèbil mercat interior (poca capacitat adquisitiva dels camperols)**
Competència exterior (necessitat de proteccionisme, aranzels)

Demografia 1900-1931
-Modernització del règim demogràfic (Lenta baixada de natalitat /Fort descens de la mortalitat / Millores higièniques i sanitàries)/ Forta mobilitat de la població /Forta urbanització, transformacions urbanístiques (Eixample) / Augment de l'emigració exterior / Població activa primària es redueix un terç

Moviment Obrer

Les males condicions de vida i de treball (jornades laborals llargues, sous baixos) fan aparèixer el

1874- 1898 Restauració Borbònica I

1898- 1931 Restauració Borbònica II

Moviment Obrer

En uns inicis, abans de 1868, es lluita pel "Dret a l'associació"
Clandestinitat

Durant el Sexenni revolucionari (1868-1874) dret d'associació

Sota la Influència de l'AIT (1864)

Influència del socialisme utòpic (Etienne Cabet "Viatge a Icaria")

El sindicat **Les Tres Classes de Vapor** era el més important del segle XIX
Els intents reformistes governamentals (Comissió de Reformes Laborals) van ser un fracàs

Il·legalització i clandestinitat fins a finals del XIX

Socialisme marxista
1888.-PSOE (partit oficial, 1er congrés) **UGT** (sindicat socialista, Francisco Largo Caballero)

"Cases del poble", 2a Internacional, Jornada laboral de les 8 hores. Madrid, País Basc i Astúries

L'anarqisme

1881.- **Federació de Treballadors de la Regió Espanyola (FTRE)** / defensava la vaga com a tàctica revolucionària i es mostrava contrària a tot acte violent

Destaquem dues tendències:

Anarcocol·lectivista (Bakuninistes- acció sindical, la propietat en mans dels sindicats)

Anarcocomunista (Kropotkin, Malatesta "Propaganda pel fet" i "Acció directa" de grups autònoms revolucionaris)

Terrorisme anarquista a Catalunya i Andalusia ("La mà negra")

Atemptats: Martínez Campos, Liceu, Corpus.. Assassinat de Cánovas del Castillo (1897)

Portaran a una repressió indiscriminada **"Processos de Montjuïc" 1897**

Augment del proletariat
Increment del moviment obrer (PSOE, UGT, CNT)

Organització obrera

PSOE una escissió dona lloc al **PCE** (1921)

Anarqisme
1907 **Solidaritat obrera** (intent d'unió sindicalista)
1910 Fundació de la **CNT** (apoliticisme, vaga general revolucionària, destrucció del capitalisme, unitat sindical...)
1918 **Congrés de Sants** (Àngel Pestaña – Sindicat únic) (B. Durruti – Acció directa)
1927 Fundació de la **FAI**

Partit Radical (A. Lerroux)

Acció obrera

Vagues de 1902 anoarcosindicalistes, repressió de l'exèrcit i acomiadaments
1909 Setmana Tràgica / 1917 Vaga revolucionària
1919-1923 Pistorisme violència de la CNT i la patronal (*Sindicat Lliure*) (assassinats de Salvador Seguí i Francesc Layret)
1919 la vaga de la Canadenca (jornada laboral de les 8 hores) // **Llei de Fugues** i l'assassinat d'Eduardo Dato (1921)

Dictadura de Primo de Rivera (Il·legalització i clandestinitat)

Excepte PSOE i UGT